

הרב דב ליאור

שו"ת בענייני חינוך

צניעות
הליכות בית ספר

לשון הרע
תפילה

א. לשון הרע

שאלה:

כיצד להישמר מלשון הרע בעת דיווח למורות על מעשים לא ראויים של תלמידות ובעת דיון בישיבת צוות על כל בת בנפרד? יש מצבים בהם בנות מציגות תום ותמימות כלפי חוץ, אך למעשה ידוע למחנכות שיש בעיות של אמונה, השקפה וכיו, האם נכון להעלות בעיות כאלה?

תשובה:

איסור לשון הרע הוא אם אדם מתכוון להכלים ולפגוע בחברו. אולם אם המטרה היא לצורך תיקון ותועלת, אין בזה איסור לשון הרע (עיין חפץ חיים פרק י' סעי' ב'). לכן במקרים הנידונים, היות והמטרה היא שהמחנכות תדענה את התנהגות הבנות והן תוכלנה לשים לב, לתקן ולשפר את ההתנהגות שלהן, אין בזה איסור לשון הרע.

ב. תפילה

שאלה:

האם חשוב להרגיל בנות לתפילה כיתתית, בה מתפללות כולן יחד עם "חזנית" שאומרת בקול את סיומי הקטעים, או שעדיף, ברגע שאפשר, להרגילן לתפילה אישית שקטה? יש לציין שהבנות בכתה מתפללות במספר נוסחים לפי מנהג אבותיהן. האם להכריח בנות להתפלל במסגרת ביה"ס, גם אם קשה להן, "אין להן חשק" וכדו'?

תשובה:

נראה לענ"ד שיש לחנך את הבנות לתפילה שקטה ללא "חזנית", וכל בת תוכל להתפלל לפי נוסח בני עדתה. ודאי שיש עניין לחנך שתתפללנה בכיתה, אזי יש למחנכות שליטה עליהן. ולמורות שיש בנות שקשה להן, זה חלק מהחינוך שצריך להטיל מרות על החניכות.

שאלה:

אלו קטעי תפילה ראוי וצריך לחנך את הבנות להתפלל? מה סדר העדיפות?

תשובה:

סדרי עדיפויות: ברכות השחר ותפילת שמונה עשרה, אם אפשר גם קריאת שמע וברכותיה, אם ניתן אז גם פסוקי דזמרא ואם ניתן גם "עלינו".

ג. צניעות**שאלה:**

האם מותר לבנות להופיע בפני גברים כאשר הן אינן שרות והן לבושות בצניעות (הצגות, מסכת וכדו')?

תשובה:

נראה, שמצד עיקר הדין אין בזה בעיה של צניעות היות ואין כאן שירה או ריקודים.

שאלה:

האם בנות יכולות להופיע בפני נשים בתלבושת שאינה עונה לכל כללי הצניעות?
האם מותר לבנות להציג דמויות של בנים בבגדים של בנים כאשר הן מציגות בפני נשים?

תשובה:

להופיע בפני נשים נראה שיהיה מותר, גם אם אינן לבושות לפי כל כללי הצניעות.
כמו כן, בנות שאמורות להציג בפני נשים יכולות להופיע גם בלבוש בנים היות וזה רק תחפושת לצורך הצגה בלבד.

שאלה:

אח ואחות, מאיזה גיל ראוי שלא ישנו יחד בחדר ?

תשובה:

חז"ל אסרו על אח ואחות לישון יחד בקביעות. מסתבר שיש להקפיד בגיל חינוך דהיינו מגיל שש ואילך, אבל באקראי אין להחמיר.

שאלה:

האם יש להימנע מכך שמורה גבר ילמד בנות בגיל בית ספר יסודי?

תשובה:

נראה, שאין איסור לגבר ללמד בנות קטנות בבית ספר יסודי. כמו כן אין איסור לאישה ללמד בנים קטנים.

ד. הליכות בית ספר**שאלה:**

האם יש ללמד בנות הלכות שאינן נוגעות להן במישרין, כגון: הלכות תפילין וציצית?

תשובה:

נראה, שאין עניין ללמד בנות הלכות שאינן נוגעות להן, כגון: הלכות ציצית ותפילין וכדומה. אמנם, ידע כללי יכולות לדעת, אבל לא פרטי הלכות.

שאלה:

האם מותר להשתמש בדברי מאכל (בעיקר קטניות) לעבודות במלאכה?

תשובה:

אנו מוצאים בהלכה, שולחן ערוך אורח חיים (סי' קע"א סעי' א' בביאור הלכה ד"ה לא), דיש דעה שאם אין זה דרך ביזיון - מותר בכל גוונא. אמנם, המשנה ברורה מסייג שזה מותר, רק אם דרך העולם להתנהג ככה.

לכן, בשיעורי מלאכה בבתי ספר שמקובל שמתמשים בקטניות לצורך ביצוע עבודות מסוימות, למרות שהן נמאסות - יהיה מותר להשתמש בהן.

שאלה:

האם צריך ללמד ילדות קטנות את הבעיות ההלכתיות של ציור גרמי השמיים ולמנוע מהן לעשות זאת תוך לימוד ימי הבריאה?

תשובה:

נראה שיש להקפיד מדין חינוך גם אצל קטנים, מה שאסור לגדולים.

שאלה:

האם נשים צריכות לזמן כאשר הן לבד, או בחברת גבר?

תשובה:

הנה המחבר באורח חיים (סי' קצ"ט סעי' ז') פסק דנשים אינן מצטרפות לזימון עם אנשים, אבל מזמנות לעצמן רשות. אם אכלו עם אנשים, חייבות בזימון של האנשים. אולם הגר"א פסק כהרא"ש דנשים חייבות בעצמן בזימון, ולא נהגו לפסוק כך.

שאלה:

האם יש עניין לעשות סעודת מצווה גדולה ב"בת מצווה"?

תשובה:

הנה מצאתי בשו"ת קול מבשר (ח"ב, סי' מ"ב), דכותב דאפשר לציין את המאורע הזה בתור יום שמחה וגילה בחוג של קרובים וידידים בכיתה ובבית הספר לבנות שהיא לומדת, עיין שם. ויש לדבר על חשיבות הבת שהגיעה למצוות.